

Književnost

VII. Évfolyam, 6. szám.
1952 június hó.

Irodalmi életünk és könyvtér-mésünk legkimerítőbb szemléje a folyóiratirodalom. Hónapról-hónapra nem egy olvasó arra vár, hogy kézhez kapja központi lapjainkat, olvassa az alkotók új műveit és tudomást szerezzen azokról a kultúreseményekről, művekről, amelyek időközben megjelentek. Az utóbbi időben — nemcsak a nyár beállta óta, hanem még jóval előbb —, mindinkább elmaradónak érzek a szemlék. Az olvasó kénytelen a napilapok szűkkeretű híradásaira, recenzióira támaszkodni (ha ugyan a keze ügyébe kerül), meg kell elégednie ennyivel, mert más nem igen áll rendelkezésére. — Közel háromhónapi késés után most jelent meg a „Književnost“ legújabb száma s igyekezetében pótolja az időbeni mulasztásokat, mert bevezető cikke Otto Bihalyi Merin tollából „Beszélgetés a Bléd tavánál“ címmel a modern művészi kifejezés problémáival foglalkozik. Bihalyi Merin ebben az írásában néhány olyan kérdésre adott tisztázó feleletet, amely nem egy írónkat foglalkoztatja ma. Jóllehet a válaszadás egyéni megfogalmazásból ered, az író elgon-dolásait adja a maga irodalmi

szemléletén át, mégis vagy éppen ezért a legtöbb olvasó figyelmét magára tereli. — A külföldiek közül rövid beszámólót találunk M. Forster angol írótól, aki a két háború közötti angol irodalomról tájékoztatja az olvasókat. Ez a kis tanulmány is azt mutatja nekünk, hogy az angol irodalom John Galsworthy, H. G. Wells után egészen új utakra lépett. — A folyóirat irodalmi rovatában Erich Kos „Bájer Oszkár élete és halála“ című novelláján kívül több poéta új művével találkozunk. Verset írtak: Riszto Tosovics, Nikola Drenovác, a mai szlovén költők közül szerb fordításban kapjuk Szrecsko Koszovel, Matej Bora és Mila Klopčsics költeményeit. A nyugatiak műveiből három Rimbaud vers jelent meg Eli Finci fordításában. — A „Színház“ rovatban Zoran Gluscsevics írásával találkozunk, amelyben a Don Juan bemutatójával foglalkozik, Pavle Sztefánovics pedig az évadvégi hangversenyekről ad kritikai beszámólót. Az irodalmi és kritikai szemlében Eli Finci a külföldi irodalom nevesebbjeivel (Paul Valéry, Emile Veerharen, Saldavor Delly) foglalkozik, azonkívül a hazai költők és prózairók (Lyubisa Jovánovics, Dusán Kosztics) műveinek bírálata és ismertetése szerepel.

Krugovi

I. Évfolyam, 3. szám.
1952 július hó, Zágráb.

Amióta a „Mladost“ elhallgatott, irodalmunk új nemzedékének egy újabb folyóirata jelent meg Zágrábban „Krugovi“ címmel: ez az új hangja most az ifjúságnak. Ha a folyóirat első és második számát átlapozzuk, erősen kiérzik belőlük az új hang úttörése, egy kis daccal, egy kis nyerseséggel, vagy ahogy Joszip Barkovics mondja a harmadik szám bevezető tanulmányában — „...a kor idegessége ez“. Vagy inkább türelmetlensége. Vlatko Pavletics lapindító bevezetőjében írja: „Hadd legyen elevenség, lüktetés (lüktető életre gondol)!“... „A ma embere győzedelmeskedett a tér fölött, de még rosszabb zsarnok uralma alá került, a kérlelhetetlen időnek és az idő szadista szerelmének — a gyorsaságnak a rabja lett“... „ezért a ma realizmusa nevében túl kell haladnunk a múlt realizmusát“. Barkovics az első két szám

kritikája után azzal fejezi be tanulmányát, hogy „...fölsímerve korunk követelményeit le fogjuk győzni az idegenből beáradó idegességet, amely ma annyiféle izmuson át jut kifejezésre“. — A lap harmadik számában a költők meglehetősen nagy számban vannak képviselve: Jure Kastelán egy verset, Szlobodan Novák három, Vlatko Pavletics hat verset, Iréna Vrkljan egy hosszabb költeményt ad, Iván Szlamnig három verssel szerepel és Milán Turniski három verset tett közzé. Vojin Relics szépprózája mellett megtaláljuk Moholy-Nagy László tanulmányát a modern irodalom alapjairól Teodora Kovacevics fordításában. Mindinkább erősödő műfajnak tűnik, hogy e folyóirat legújabb számában is három naplórészlettel találkozunk (Zlatko Tomicsics, Vojin Jelics, Szlobodan Novák). — A kritikai rovatban Aragon, Roksandics, Panics-Szurep és Miodrag Pavlovics műveinek bírálatával találkozunk.

Letopis

128. Évfolyam. 1—2 szám.
1952 augusztus hó.

A noviszádi Szerb Matica folyóiratának nyári kettős száma Velyko Petrovics költészetének értékeléséről közöl terjedelmes tanulmányt Kresimir Georgijevics toliból. Ezzel az esszével az író Velyko Petrovics írói jubileumát használja föl arra, hogy lehetőleg teljes írói arcképet adjon a Vajdaságból ugyan elszármazott, de műveivel még mindig a Vajdaságban élő poétáról. Hézagpótlón szükség volt erre a tanulmányra, hogy még alaposabban megismertesse velünk Velyko Petrovics szélesmedrű al-

kotó tevékenységét. — Szépirodalomban a „Letopis“ új száma is bővelkedik: gazdagabb a termés, mint az év előbbi hónapjaiban volt. Verseket közöl Todor Manojlovićtól, a másik ismert vajdasági szerb költőtől, Deszimir Blagojevićstől, továbbá M. Pavlovićstól, M. Szlavicsektől, Iván Iványitól és Nikola Popovickitől. — A szépprózai írások között találjuk Erich Kos háborús elbeszélését, és Petár Andrićs novelláját. A szerkesztőség széleshorizontú munkáját láttatja velünk az a tény, hogy a Letopis-nak alig van olyan száma, amelyben ne hozna magyar, ro-

mán, szlovák vagy ruszin íróinktól műfordítást. A nyári kettős szám közli Majtényi Mihály „Etelka” című novelláját Gy. Ruskuc fordításában és ugyancsak közöl „Találkozás” címmel egy novellát Michail Avramescu tollából Xénia Avramescu fordításában. Ezzel a Szerb Matica irodalmi folyóirata adja a legjobb példát a vajdasági írók testvéri együttműködésére. — Az utóbbi hónapokban mindjobban gazdagodó Nyegos-irodalomba időről-időre újabb tanulmányírók

kapcsolódnak be. A Letopis most Zsivojin Boskov Nyegos-tanulmányát közli, amely voltaképpen 1938-ban íródott s csak most tette közzé, Milován Gylász könyvének megjelenése után. — A szépirodalomon kívüli irodalmi tanulmányok és történeti naplójegyzetek is kaptak helyet ebben a ;vaskos számban. — Az „Irodalmi szemle” rovatban könyvbírálatok, kisebb esztétikai írások és könyvismertetések számolnak be könyvpiacunk újdonságairól.

Književne novine

V. Évfolyam. 64. szám.
1952 augusztus hó 31.

A vita még mindig nem hagyott alább Bóra Drenovác és Eli Finci között a „nevetés jogáról”, a „nevetséges körüli változatokról” s az ilyen színművek műsorra tűzéséről, amelyek azért kerülnek színpadra, hogy megkacagtassák a közönséget. A vita két lap hasábjain zajlik: egyrészt a Književne Novine, másrészt a Svedočanstvo ad helyet a hozzászólásnak vagy a viszontválasznak. Így az irodalmi újság legújabb száma első oldalán közli Bora Drenovác választát, amely igyekszik tételről tételre megdönteni Eli Finci kihangsúlyozott és érvényesnek vélt igazságait. — Gragan Jeremics Marcell Proust „Letűnt idők nyomában” című régényének megjelenése alkalmából ír tanulmányt a neves francia polgári íróról, aki művével nemcsak témájának megragadásával, hanem formájával is új utakat vágott. Olvasóközönségünk mindjobban szélesedő irodalmi érdeklődése nem hagyta figyelmen kívül az új Proust megjelenését és hasonló kíváncsisággal veszi kezébe a róla szóló irodalmat is. — Az új utak és időszzerű témák keresésében izgalmasan érdekes, kollektív írásművet

ad Miodrág Pavlovics, Mihajlovics, Dobrica Csozics és Oszkár Davicsó. Ahogy a bevezető mondja, látogatást tettek egy építkezési helyen s ott, a helyszínen a találkozás irodalmi beszélgetéssé alakult át. Ezt a beszélgetést adják vissza kötetlen formában, érintve irodalmunk csaknem valamennyi időszzerű kérdését. S olyannak adják az egészet, amilyen volt, ahogy ott lefolyt a terepen s ahogy aztán emlékezetükben újraéledt. — A lap könyvszemléjében Boriszláv Mihajlovics Csiplics Bogdán verseskötetéről ír, Zsárkó Vidovics immár a harmadik, aki érdemesnek tartja, hogy alapos elmélyüléssel foglalkozzon Szreten Sztोजanovics meglehetősen nagy érdeklődést keltett könyvével a „Művészetről a művészeknek”. — Szkender Kulenovics szép-prózával szerepel: részletet ad történeti regényéből. — Gavrilovics Zorán „Határok és keretek” címmel vitacikket tett közzé ugyancsak irodalom-elméleti témakörből. Erih Kos írása angol szerzők (Emile Pronte és Sarlotte Bronte) a könyvkiadás kérdését veti föl és fölfedő részleteket ad műhelytitkaiból. — A legújabb szám ezenkívül Karl Sandberg három versét hozza Dragoszlav Andrics

fordításában, Nikola Kern az idei Salzburgi Játékokról ad helyszíni beszámolót a lap szerkesztősége pedig apró jegyzetekben az irodalmi és a művészet területéről és eseményeiről tájékoztatja az olvasókat. — A rádió-dráma kérdését ebben a számban Iván Hetrich fejtegeti tovább, mint egyik leg-

időszerűbb témánkat, Radován Teodoszics azokról a visszaélésekről beszél, amelyeket a Párizsi Kommun hagyatéka körül követtek el a mai francia Kommunista párt informbirós vezérei. — A filmszemle a legújabb filmeket ismergetti a közönség rövid, tömör tájékoztatásával.

Svedočanstvo

I. Évfolyam. 12 szám.

1952 augusztus hó.

A moszkvai bürokrata kaszt árnyékában senyvedő szovjet irodalom képét idézi föl előttünk Jurij Gusztincics cikke a „Megterméketlenített nemzedékről”. — Bozsidar Kovácsevic a „Kultúrörökségünk” rovatában Dis költészetével foglalkozik. — Figyelmet érdemel Risztó Tosovics disputája „Érzés az időben” címmel, amely válasz M. Pavlovics „A kedély fejlődése” című tanulmányára. — Külön figyelmet érdemel a lap kezdeményezése az új nemzedék hangjának bemutatása körül. „Az ifjú költészet panorámája” több mint tíz fiatal költő szárnypróbálgatását mutatja be s ezzel ajtót nyit azok számára, akik eddig csak íróasztalfiókjuknak írtak vagy legjobb esetben kis vidéki lapokban vagy kevésbé ismert fővárosi lapban, gyűjteményes kötetben helyezték el alkotásaikat. — Tanhofer Tomisláv, az ismert horvát író, rendező és dramaturg a mai színpad problémáival foglalkozik. „Ezer színész keres egy szerzőt”,

mert a mai szerzők még mindig csak kerülgetik az időszerű témákat, ahelyett hogy megalkotnák a kor sugalmazta drámát. „A színháznak mélyen a saját korában kell gyökereznie, mert korából él és korának él; tükörképét kell, hogy adja ennek az időnek”. Ezért a színészek fiatal serege a maguk igazi hangjának megszólaltatására várnak mai színművet az új szerzőktől. — Miodrág Kujundzics a belgrádi múzeum problémáit tárja föl az olvasó előtt, N. Andrejevics-Kun a Múzeum föladatairól ír, Dragomán Sepics a Velencei biennáléről ad terjedelmes beszámolót a szép-irodalmi rovatban pedig Radomir Konstantinovic és Ciril Kosmacs prózai írásaival találkozunk. — Ami mindig élénkséget, változatos-
ságot kölcsönöz ennek az értékes irodalmi lapnak az a „Jegyzetek — Karcolatok — Beszámolók — Hírek” rovata a hazai kultúréletről és a világ minden tájáról. Ezekon a rövid tudósításokon (irodalmi hetilapba illő érdekes írásokról van szó) és beszámolókon keresztül az olvasó a világ csaknem minden kiemelkedő irodalmába betekinthe-